

ASLA
INFORMATION

29:1

2003

ASLA-INFORMATION 29:1 2003

Innehåll

ASLA:s styrelse	2
Från redaktionen.....	3
Språkkonsultlinjen – en pigg 25-åring.....	4
Språkkonsult – identitet mer än yrke	7
Första terminen med KOLA – Kommunikation, organisering, lärande i arbetslivet	13
Retorikkonsultprogrammet på Södertörns högskola.....	17
Inbjudan till höstsymposiet i Örebro.....	19
Kalendarium	22
Anvisningar för bidrag till ASLA-Information.....	23

ASLA:s STYRELSE

Ordförande
Britt Erman
Engelska institutionen
Stockholms universitet
106 91 STOCKHOLM
tel. 08-16 43 01
epost: britt.erman@english.su.se

Vice ordförande
Monica Haglund-Dragic
Tyska institutionen
Göteborgs universitet
Box 200, 405 30 Göteborg
tel. 031-773 45 95
e-post: Monica.Haglund-
Dragic@tyska.gu.se

Sekreterare, redaktör
för ASLA-Information
samt ansvarig för
skriftserien och hem-
sidan
Anna-Malin Karlsson
Institutionen för nordiska språk
Stockholms universitet
106 91 Stockholm
tel. 08-16 25 99
e-post: anna-malin.karlsson
@nordiska.su.se

Kassör
Beatriz Dorriots
Institutionen för lingvistik
Göteborgs universitet
Box 200, 405 30 GÖTEBORG
tel. 031-773 44 79
e-post: Beatrice@ling.gu.se

Övriga ledamöter
Birgitta Englund Dimitrova,
Stockholm
Nils Granberg, Umeå
Jarmo Lainio, Stockholm
Ulrika Nettelbladt, Lund
Carita Paradis, Lund
Emil Thyberg, Växjö
Christine Räisänen, Göteborg

Från redaktionen

Härmed görs ett första försök att distribuera ASLA-Information elektroniskt! Förhoppningen är att ett nummer per år ska kunna spridas på detta sätt (även om man i så fall kanske ska överväga att göra om layouten mer radikalt så att det snarare blir ett nyhetsbrev, satt i två spalter). Det andra numret skulle då fortfarande ges ut i traditionell pappersform. För att utvärdera försöket har vi ordnat en webbomröstning som nås via ASLA:s hemsida, (<http://www.nordiska.su.se/asla>). Det går förstås också bra att höra av sig med synpunkter till redaktören.

Detta nummer innehåller presentationer av några tillämpat språkvetenskapliga utbildningar, vid Stockholms universitet och på Södertörns högskola. En av dessa är den väl etablerade Språkkonsultlinjen i Stockholm som faktiskt funnits i 25 år, men som förstås förändrats en del under den tiden. En lillasyster till Språkkonsultlinjen, nämligen Retorikkonsultprogrammet, såg dagens ljus höstterminen 2002 vid Södertörns högskola. Tillämpad språkvetenskap kan också integreras med andra ämnen i en utbildning, och ett exempel på det är 20-poängskursen Kommunikation, organisering, lärande i arbetslivet som ges som ett samarbete mellan tre institutioner vid Stockholms universitet. Presentationerna är skrivna utifrån ett institutions- och lärarperspektiv, med undantag för texten av Andreas Nord och Pia Nordin. Andreas och Pia gick nämligen ut Språkkonsultlinjen vid årsskiftet och berättar om sina erfarenheter av utbildningen och av tiden efteråt. Trevlig läsning!

Glöm inte ASLA:s höstsymposium som i år äger rum i Örebro 6–7 november. Inbjudan bifogas i detta nummer.

Värva gärna flera medlemmar! Vårt postgirokonto är 403286-8. Medlemsåret är detsamma som ASLA:s budgetår och löper från den 1 juli till den 30 juni. Årsavgiften på 200 kr (250 kr vid utlandsbetalningar) täcker ASLA:s årsbok och två nummer av ASLA-Information. Rabatt på avgifter för konferenser ordnade av AILA och ASLA erhålls vanligen också. Årsboken AILA Review erhålls från och med nr 14 via AILA:s hemsida (<http://www.aila.ac>).

Anna-Malin Karlsson

Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet

106 91 Stockholm

tel: 08-16 25 99, fax: 08-15 85 33

e-post: anna-malin.karlsson@nordiska.su.se

Språkkonsultlinjen – en pigg 25-åring

Kristina Jämtelid
Institutionen för nordiska språk
Stockholms universitet

Bakgrund

Språkkonsultlinjen, den enda i sitt slag, är en utbildning på 100 poäng som ges vid Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. Sedan Språkkonsultlinjens start 1978 har 12 kullar examinerats. Det finns alltså över 200 utbildade konsulter i svenska språket som arbetar vid myndigheter, organisationer och företag. De arbetar ofta tillsammans med specialister av olika slag för att skriva texter som måste kunna förstås av stora läsargrupper. De åtar sig också informations-, personalutbildnings- och textgranskningsuppdrag. Många språkkonsulter är egenföretagare.

Språkkonsultlinjen har av tradition varit inriktad mot språkvårdsarbete på myndigheter. Begriplighet, svåra ord och textmallar var sådant som fokuserades i utbildningens unga år. Under 1990-talet vidgades perspektivet och etnografiska inslag infördes i utbildningen. Till exempel lades det till ett moment i den första praktikperioden, man skulle kartlägga kommunikationsprocessen på arbetsplatsen och inte bara samla texter och analysera dem. På senare år har utbildningen bredats ytterligare genom utblickar – nationellt och internationellt – mot marknadskommunikation och näringslivet.

Utbildningen var från början på 80 poäng och studenterna läste i fyra terminer. I slutet av 1980-talet lades ytterligare en termin till för examensarbete. Tanken var att studenterna skulle få en vetenskaplig grund och få den akademiska nivån för att kunna gå vidare i sin utbildning.

Utbildningen idag och dess koppling till arbetslivet

Dagens arbetsliv, kunskapssamhället som det ibland heter, är dynamiskt och föränderligt. Det ställer stora krav på förmågan att kommunicera och interagera genom språket och gynnar dem som har insikter och kunskaper om detta. Därmed har språkkonsulter idag en viktig roll att fylla. Man kan förenklat säga att en språkkonsult är ett slags blandning av informatör, journalist, svensklärare, redaktör, utredare och allmän kommunikationsexpert. Skillnaden mellan språkkonsultlinjen

och t.ex. journalist- eller svenskläroverutbildningen är att språk, kommunikation och textbearbetning står i fokus i betydligt högre grad.

Att Språkkonsultlinjen är en angelägen utbildning är uppenbart på flera sätt. På företag och myndigheter betraktas kommunikation mer och mer som en viktig del av verksamheten, både demokratiskt – texter ska vara tillgängliga och begripliga för samhällets medborgare – och konkurrensmässigt – med språket som verktyg kan man knyta nya intressenter till sig. Det finns också ett stort intresse för linjen bland studenter och redan yrkesverksamma, vilket märks på de många ansökningar som kommer in när det är antagningsdags. Vid senaste antagning hösten 2002 gjorde ca 300 personer antagningsprovet, varav 20 antogs till linjen.

Vad gör man på Språkkonsultlinjen?

Språkkonsultlinjen handlar om hur man skriver och talar i olika sammanhang, varför språket varierar och förändras, hur olika medier används och påverkar språket, vad vi gör med texter och vad texter gör med oss. På fem terminer fokuseras det svenska språksamhället ur olika vinklar, både teoretiskt och praktiskt, och språkvetenskapliga teorier och analyser av olika slags kommunikation behandlas, alltifrån ungdomars talspråk till webbplatser och olika slags institutionella texter.

Utbildningen är upplagd i tre delkurser. Kurs 1 omfattar 40 poäng. I poängen ingår längre teoretiska kurser i textanalys och svenska språkets struktur. De mer praktiska momenten utgörs bland annat av en stor skrivkurs och ett praktiskt moment om webbskrivande. Även kurs 2 omfattar 40 poäng. Till de teoretiska kurserna hör språksociologi, språkpsykologi samt språkvård och språkförändring. Andra moment är t.ex. översättning, språkteknologi och terminologi. Den avslutande kurs 3 är på 20 poäng och domineras av ett examensarbete på 10 poäng, motsvarande en C-uppsats. Examensarbetet utförs i samråd med en arbetsplats av något slag. Gemensamt för utbildningens kurser är att de tar upp frågor relaterade till språkvård och språkbruk, och att det finns en anknytning till arbetslivet.

En viktig del av utbildningen är praktiken som görs i två perioder. Under utbildningens andra termin tillbringar studenterna tre veckor på en myndighet, ofta tillsammans med en kurskamrat. På praktikplatsen kartlägger studenterna språkbruk och språkliga problem. Praktiken redovisas i en rapport och diskuteras i seminarieform. Under den tredje terminen återvänder studenterna till sin praktikplats för att göra en praktisk insats som språkkonsult, som att hålla en skrivkurs eller utforma råd och handledningar av olika slag.

Framtiden

Ett kontinuerligt utvecklingsarbete sker på de kurser som ges på utbildningen, dels för att möta förändrade villkor på den marknad där de blivande språkkonsulterna kommer att verka, dels för att studenterna ska få del av ny forskning inom relevanta områden. Det löpande utvecklingsarbetet utgörs därför både av inslag av nya kurser, kursutveckling och uppdatering av litteratur. Hösten 2002 gavs t.ex. kursen Språk och IT efter studenternas önskemål. Utbildningens innehåll påverkas naturligtvis även av de lärare som undervisar på kurserna. Verksamma lärare och forskare vid institutionen, tidigare och nuvarande kursföreståndare, examinerade språkkonsulter och andra externa lärare med specialkunskaper undervisar och/eller gästföreläser på kurserna.

När det gäller studenternas framtid kan man säga att arbetsmarknaden är generellt god för språkkonsulter och efterfrågan på utbildade språkkonsulter blir större och större. Språkkonsulter är anställda på många slags företag, myndigheter och organisationer, där de arbetar med språkplanering, internutbildning, policyfrågor, framställning av informationsmaterial, rådgivning i kommunikations- och språkvårdsfrågor. Många är också egna företagare med uppdrag från reklambyråer, IT-företag, förlag, myndigheter, universitet och högskolor m.m. Det finns också språkkonsulter som fortsatt sina studier på forskarutbildningen vid Institutionen för nordiska språk.

*Kristina Jämtelid är kursföreståndare för Språkkonsultlinjen
E-post: kristina.jamtelid@nordiska.su.se*

Språkkonsult – identitet mer än yrke

Andreas Nord

Pia Nordin

Hur är en typisk språkkonsult? Att svara på den frågan är inte så enkelt. Vi som skriver denna artikel, Pia Nordin och Andreas Nord, är i alla fall inte så typiska – vi har nämligen blivit kvar på universitetet och Institutionen för nordiska språk.

I januari i år, 2003, slutade vi språkkonsultlinjen. Strax därefter gled Pia smidigt över från studentkategorin till personalkategorin genom att bli projektanställd webbredaktör. Dessutom har hon undervisat i praktisk retorik. Andreas nöjde sig inte med den 10-poängsuppsats som ingick i språkkonsultlinjen (motsvarande en C-uppsats) utan håller nu på med ännu en 10-poängsuppsats som tillsammans med språkkonsultlinjen ger en magisterexamen – samtidigt som han börjat jobba deltid som språkgranskare på ett översättningsföretag.

Typisk språkkonsult?

Men det måste väl finnas en ”typisk” språkkonsult? När vi började på språkkonsultlinjen hösten 2000 fick vi raskt en bild av hur en ”typisk” språkkonsult är. Det kom en hel parad väl etablerade språkkonsulter och gästföreläste för oss och berättade om sin egen yrkesverksamhet. De var utan undantag mycket framgångsrika och lyckade, de flesta av dem frilansare, och det är klart att vi såg dem som typiska språkkonsulter. Det var nog mer än en i klassen som kände att det fanns något att leva upp till här. Och det var nog mer än en som tvivlade på sin egen förmåga.

Efter hand har vi förstått att dessa språkkonsulter kanske inte var så typiska utan att de representerar bara en aspekt av vad det kan innebära att vara språkkonsult. Frilansandet är en särskild livsstil och passar bra för vissa människor, men man kan vara språkkonsult även utan denna livsstil. Under utbildningens gång har det dykt upp fler förebilder som visat att en språkkonsult kan vara något annat än den här otroligt framgångsrika frilansande konsulten med sylvassa armbågar som tar 3 000 i timmen. Man kan vara ganska grå och tillbakadragen och ändå klara sig rätt hyfsat. Man behöver inte ens vara egenföretagare. Det är visserligen inte många som är fast anställda med yrkestiteln ”språkkonsult”, men många språkkonsulter har ändå fasta arbeten. Av dem finns de som även har eget företag vid sidan av.

Mer identitet än yrke

Efter hand inser man också att det här med att vara språkkonsult inte är så mycket ett yrke som en identitet, och att språkkonsulter kan syssla med (nästan) vad som helst och finnas (nästan) var som helst – inom myndighetsvärlden, inom den privata sektorn, inom IT, inom översättarvärlden, på universitet och högskolor ...

Det som förenar oss språkkonsulter är utbildningen. Alla har vi det gemensamt att vi har levt igenom några betydelsefulla och danande år på Institutionen för nordiska språk i Stockholm. Att utbildningen är unik för Stockholm, bara startar vartannat år och har ett mycket begränsat antal platser – där ett antagningsprov sällar bort nästan alla hugade studenter – leder till att man som språkkonsult känner sig utvald. Att vi är särskilt omhuldade på institutionen och får specialutformade kurser bidrar också till att många verkar känna en påtaglig stolthet över att vara språkkonsult.

Därför har vi utvecklat en stark gruppidentitet och tänker gärna på andra språkkonsulter som ”kolleger” även om de skulle syssla med något som ligger helt utanför ens egen domän.

Utbildningen

Det finns alltså en tydlig språkkonsultidentitet trots att vi har ganska olika arbetsuppgifter och trots att utbildningen genom åren sett ganska olika ut. Det unika med språkkonsultlinjen och det som varit genomgående under alla åren är textperspektivet och samhällsanknytningen. Även om grammatik ingår är det på texten i olika meningar som tonvikten ligger.

Den största förändringen som skett på senare år är att utbildningen blivit mer teoretiskt inriktad. Men det är ändå en i grunden praktisk utbildning och det är inte heller – som det ibland kan framstå – någon hård elitutbildning. För den som från tidigare studier varit van vid språkteori på en ganska hög abstraktionsnivå kan det rent av vara något av en chock att plötsligt börja om från början, men i en helt annan ände. På språkkonsultlinjen är det ofta praktiskt skrivande som gäller, något som kan vara nog så skrämmande för den som tidigare bara skrivit texter som bedömts innehållsligt och inte språkligt. En tröst är då att veta att det faktiskt var vårt skrivande på antagningsprovet som gjorde att vi blev antagna. Det kan ta ett tag att bygga upp självförtroendet och inse att man faktiskt *kan* skriva.

Ett tema som hela tiden återkommer på språkkonsultlinjen är förhållande *till* språket, språksynen. I vissa avseenden är språkkonsultlinjen mer en uppfostran än en utbildning. Den som inte blivit tränad i

språklig tolerans tidigare får sig en rejäl dos här – språkkonsultlinjen utbildar få grammatiska paragrafryttare men desto fler nyanserade språkvårdare med å-ena-sidan-och-å-andra-sidan-resonemang.

Detta hänger samman med den ideologi som genomsyrar utbildningen, en ideologi där demokrati och jämlikhet är centrala. Några av denna ideologis värderingar är: En bra text är en enkel text. En bra text är en mottagaranpassad text. En bra text är en funktionell text. En bra text är en störningsfri text. Tänk på mottagaren. Se helheten – normdetaljerna är inte så viktiga, det är budskapet som räknas. (Några av dessa principer går inte riktigt ihop vilket kan leda till intressanta diskussioner.)

Ibland blir utbildningen som en resumé över de senaste 30 årens svenska språkvård. I synnerhet i början av utbildningen blir man utsatt för hela den språksyn som härstammar från det frejdigt jämlikhetsideologiska sjuttio-tal där utbildningen har sina rötter, men där nyansering kanske inte var den starkaste sidan. Mottagaranpassning är det stora och enda budordet. På andra sidan denna textförenklingens skärseld finns textanalysen (där det på senare år även ingått lite diskursanalys). Här fångas de mer komplexa sambanden mellan språk och samhälle. När det är som bäst ger det helt nya insikter i språket och en medvetenhet om språket både på ett teoretiskt och ett praktiskt plan.

För den som gått språkkonsultlinjen känns det som ett ”före” och ett ”efter”. ”Före” hade man kanske en ganska naiv syn på samhälle och språk och trodde inte att man kunde analysera språket på någon högre nivå än syntaxen. Alternativt trodde man att man kunde allt om språket. ”Efter” har man skaffat sig de redskap man behöver för att genomskåda hur språket både kan användas för att manipulera och för att demokratisera och förbättra kommunikation. Man har helt enkelt fått ett samhällsperspektiv på språket.

Språkvård i praktiken

Samtidigt är det inte riktigt alltid dessa frågor man som språkkonsult ute i verkligheten måste brottas med. Ofta är de betydligt mycket mer handfasta och påtagliga.

Andreas verksamhet som språkgranskare är ett exempel på detta, och de problem han möts av kan också visa vad som kan krävas av en språkkonsult. De översättningar han språkgranskar är oftast bruksprosatexter (ID-kort, betyg, överklaganden) översatta från ett språk som han inte alls kan, t.ex. azeriska, arabiska eller vietnamesiska, och gjorda av någon som inte har svenska som modersmål. Där kan finnas alla sorters ”fel”, från innehållsfel som ”aktiv kristen” i stället för ”kristen aktivist” till rena stavfel. Då gäller det att kunna det mesta om

språkriktighet på sina fem fingrar för att inte bli fast i bläddrande i SAOL och Svenska skrivregler. Samtidigt kan man ju inte fastna alltför mycket i detaljerna. Det viktiga är ju inte om det står ”idag” eller ”i dag” i en översättning (Svenska skrivregler och SAOL förordar annars ”i dag”), det viktigaste är att det är en funktionell text i meningen en begriplig text som återger originalets innehåll.

Men ändå: hur bra är det med en text full av små normfel? Det bryter mot principen om en ”störningsfri text”. Och tappar inte kunden förtroendet för en översättningsbyrå som inte ens klarar av att skilja mellan ”undertecknad” och ”undertecknat”?

Här får man nytta av det goda språkliga omdöme som man tränat upp på språkkonsultlinjen.

Vidare i det akademiska

Genom att språkkonsultlinjen är så bred ger den en god grund för en vidare karriär inom det akademiska. Det är vanligt att man i vidare studier sysslar med någon form av textlingvistik, ofta med en snegling mot det samhällstillvända och praktiskt tillämpliga. Andreas använder t.ex. i sin uppsats en diskursanalytisk metod.

Flera språkkonsulter har gått vidare till forskarutbildning och har doktorerat, och i våras tillträdde den förste språkkonsulten en professur.

Andra fortsätter inom den akademiska världen som lärare precis som Pia. Det vanligaste är att språkkonsulter undervisar i skriftlig framställning eller motsvarande, både på kurser vid Institutionen för nordiska språk och vid andra kurser, både tekniska och juridiska. Pia har däremot undervisat i praktiskt retorik (ett ämne som även ingår i utbildningen – och som det ges många tillfällen att öva på under praktik och liknande).

Arbetslivet

De flesta fortsätter dock inte inom universitetsvärlden. Och här kommer vi till något som är lite orättvist, nämligen arbetsmarknaden som varierat för de olika kullarna. Vissa år har praktiskt taget hela kullar svalts av dataindustrin – andra år (nu till exempel) är det rätt kärt med renodlade språkkonsultjobb. Språkkonsultverksamheten är ganska konjunkturkänslig. Om man ska dra ner på något är det stor risk att den visserligen behjärtansvärda men inte alltid livsnödvändiga språkvården får stryka på foten.

Därför är det så värdefullt att det ingår rikligt med praktik i utbildningen. Den ger inblick i verkligheten och gör att man får in en fot på arbetsmarknaden.

Man kan rent av kalla praktiken och examensarbetet en av nycklarna till arbetslivet (förstås gärna i kombination med den typen av tillfälligheter som också kallas tur). Dessa kan leda till de nyttiga kontakter som kan generera arbete. Ganska många får betalda uppdrag från sin praktikplats. I några fall leder examensarbetet direkt till arbete.

Pia kom in på projektet med institutionens webbplats genom sitt examensarbete. Stockholms universitet håller just nu på att förändra och utveckla sin webbplats. Några få institutioner är pionjärprojekt och Institutionen för nordiska språk är en av dem. Som ett led i projektet skrev Pia sitt examensarbete om institutionens befintliga webbplats. Det resulterade i att institutionen engagerade Pia i projektet att utveckla institutionens webbplats i samarbete med universitetet. Tjänsten är en deltid under drygt sex månader.

Kontakter och social dimension

Den andra nyckeln till arbetslivet är det sociala nätverket. En grund till det kan man lägga genom praktiken, men det finns också ett nätverk av kolleger, andra språkkonsulter. En viktig roll för många språkkonsulter spelar föreningen Ess, Examinerade språkkonsulter i svenska, där praktiskt taget alla som har gått (eller går) språkkonsultlinjen är medlemmar. Föreningen ordnar seminarier och marknadsför språkkonsulter som yrkesgrupp, men ordnar också sociala aktiviteter samt ger ut en tidning med det träffande namnet *Språkkonsulten* som kommer ut med fyra ideellt framställda nummer om året. (I dess redaktion ingår båda författarna av denna artikel.)

Föreningen bidrar till att skapa och upprätthålla vi-känslan bland språkkonsulterna trots att många konkurrerar med varandra på en begränsad arbetsmarknad. Etablerade konsulter kan t.ex. diskutera prisnivåer eller marknadsföringsstrategier, och i dagarna startas en särskild frilansarsektion. Ess har också en viktig identitetsskapande roll för språkkonsultstudenterna genom att insocialisera dem i språkkonsultsamhället. Många börjar engagera sig i föreningen redan som studenter.

En typisk språkkonsult ändå?

På det hela taget finns det alltså inget sådant som en ”typisk” språkkonsult trots språkkonsultidentiteten. Språkkonsultlinjen fostrar självständiga individualister, och det krävs också en viss integritet för att bli en bra språkkonsult, och som språkkonsult man kan vara verksam inom en rad områden.

Men kanske kan man därför ändå konstatera att det finns en sak som är typisk för språkkonsulter: bredden. På det sättet är även vi som

skrivit denna artikel ganska typiska. I vår verksamhet sysslar vi med allt från webbstruktur till praktisk retorik (Pia), från språknormer till diskursanalys (Andreas).

Länkar

Ess och tidningen Språkkonsulten: <http://www.sprakkonsult.org>

Tidningen Språkkonsulten, se även

<http://groups.yahoo.com/group/skrivessen>

Om språkkonsultlinjen:

<http://www.nordiska.su.se/utbildning/sprakkonsultlinjen.htm>

Examensarbeten, språkkonsultlinjen kull 11 och 12 – översiktslista:

<http://www.nordiska.su.se/forskning.htm>

Länkar direkt till kull 12:s examensarbeten:

<http://www.nordiska.su.se/exjobb/exjobb.htm>

Andreas Nord och Pia Nordin är examinerade språkkonsulter i svenska

E-post: anno1701@student.su.se (Andreas), pia.nordin@nordiska.su.se (Pia)

Första terminen med KOLA – Kommunikation, organisering, lärande i arbetslivet

Anna-Malin Karlsson
Institutionen för nordiska språk
Stockholms universitet

Samarbete över institutionsgränser förekommer relativt ofta vid svenska universitet och högskolor, framförallt inom ramen för utbildningsprogram. Men samarbete om en och samma 20-poängskurs är ovanligare, och att institutioner från olika fakulteter gör en enterminkurs tillsammans är nog mer eller mindre unikt. (Har jag fel på den punkten vore jag mycket intresserad av att få höra om andras erfarenheter!) Vid Stockholms universitet finns sedan en termin kursen Kommunikation, organisering, lärande i arbetslivet, som i dagligt tal kommit att kallas KOLA.

Hur det började

Fröet till kursen såddes 2001 i samband med att universitetet ville bredda och förnya sitt kursutbud och samhällsvetenskapliga och humanistiska fakulteten började fundera över möjliga samarbetsprojekt. En grundtanke var att de kurser som kunde komma att skapas skulle ha koppling till arbetslivet. Intresse bland institutionerna efterlystes och Institutionen för nordiska språk nappade. Lärarna Per Ledin och Gunilla Persson var de som inledde utvecklingsarbetet och det första steget var att hitta lämpliga ämnen att samarbeta med. Via psykologi gick kontaktsökandet så småningom till företagsekonomi och pedagogik. Idéerna på en kurs som kombinerade kunskap om grupper, projekt och kommunikation började ta form.

Under 2002 planerades kursen av en grupp bestående av Per Ledin och Gunilla Persson från Institutionen för nordiska språk, Rolf Lind från Företagsekonomiska institutionen samt Arvid Löfberg och Jon Ohlsson från Pedagogiska institutionen. I slutet av planeringsfasen tog undertecknad över från nordiskas sida. Det bestämdes att varje institution skulle ge en delkurs som tog upp det egna ämnets perspektiv på dagens arbetsliv. Därtill skulle det finnas en kort introduktionskurs och – kanske det allra viktigaste – ett integrerande projektarbete. Hu-

vudansvaret för kursen som helhet lades hos Institutionen för nordiska språk.

Kursen och studenterna

När kursen gavs första gången vårterminen 2003 hade den följande utseende:

1. Introduktion, 1 p (alla institutionerna tillsammans)
2. Organisering, lärande, projekt, 5 p (Företagsekonomiska institutionen)
3. Villkor för lärande, 5 p (Pedagogiska institutionen)
4. Språk, kommunikation, arbetsliv, 5 p (Institutionen för nordiska språk)
5. Projektarbete, 4 p (alla institutioner tillsammans)

KOLA är tänkt att fungera som en ”utslussningskurs” och en brygga mellan akademiska studier och arbetsliv. Som behörighet gäller 120 akademiska poäng, oavsett ämne och eventuellt utbildningsprogram. Från början trodde vi att studenterna främst skulle komma från humaniora och naturvetenskap, eftersom vi hade uppfattningen att samhällsvetarna kände sig mer färdiga och yrkesinriktade med den utbildning de hade (ofta i form av olika program). Så blev det inte – i alla fall inte den första terminen. Ungefär hälften av studenterna hade samhällsvetenskaplig bakgrund, påfallande många med pedagogisk inriktning. Resten var i stort sett humanister eller hade blandade utbildningar. Ingen kunde karakteriseras som naturvetare.

En grundtanke är att studenter med olika bakgrund hjälper till att forma kursen och kan bidra med sina olika erfarenheter i både diskussioner och grupparbeten. På så sätt handlar det om integrering på två plan: mellan olika kunskaper och erfarenheter (utifrån både institutionernas kurser och studenternas tidigare utbildningar) och mellan akademiska perspektiv och de mer praktiska problem och frågor som arbetslivet kännetecknas av. Projektarbetet spelar en nyckelroll i båda dessa fall, men processerna pågår under hela kursen.

Språkvetenskapens plats

Första terminen gav mig som lärare en rad erfarenheter. Det var oerhört intressant och nyttigt att få se sitt ämne utifrån, ur studenternas och de andra lärarnas perspektiv. Våra vanliga kurser i svenska bygger ju i allmänhet på att man läser 20, gärna 40 och kanske 60 eller 80 poäng i samma ämne, vilket gör att ämnesinnehållet kan tillåtas breda ut sig. Man kan då också förutsätta att studenterna är intresserade av

språket *i sig* på ett annat sätt än med KOLA-studenterna. Här handlade alltså det om att på 5 poäng presentera rätt urval – och vad är rätt? Är det att ge en rättvisande bild av den språkvetenskapliga forskningen som rör arbetslivet? Eller är det att fokusera någon särskild aspekt som är särskilt lätt att integrera med de andra ämnenas perspektiv? Eller ska man tvärtom komplettera de infallsvinklar som anlagts i de andra kurserna? Vårt val för språk- och kommunikationskursen blev att ta upp ett begränsat antal aspekter av språket i arbetslivet. Dessa var i stora drag institutionella samtal, skrivande och genreforskning samt språkpolitik. På litteraturlistan finns såväl forskningsartiklar och handböcker som en offentlig utredning (*Mål i mun*). Målet är att både skapa en vetenskapligt grundad syn på språk och kommunikation, och att ge studenterna möjlighet att reflektera över sitt eget språkbruk i olika situationer. För de allra flesta var det språkvetenskapliga perspektivet nytt, och många tyckte att det var spännande med mångfalden infallsvinklar. En del efterlyste dock mindre analys och mer handfasta verktyg som kunde praktiseras i projektarbetet. Så här i efterhand kan jag tycka att färdighetsmomentet borde ha fått större utrymme. Att skriva och uttrycka sig i andra genrer än de akademiska är normalt ingenting man får övning i på universitetet.

Projektet – kopplingen till “verkligheten”

Att till viss del lämna det akademiska perspektivet var också ett av syftena med projektarbetet. Studenter med 120 poäng bakom sig vet precis hur man applicerar begrepp, ritar upp modeller och skriver ett PM eller en uppsats, men här handlade det om att inta uppdragsgivarens perspektiv och utgå från ett reellt problem definierat av en specifik verksamhet. Studenterna fick själva skaffa uppdragsgivare, något som i början upplevdes som frustrerande eftersom projektgrupperna var osäkra på vad de egentligen kunde. Maria Wolrath-Söderberg skriver i sin presentation av Retorikkonsultprogrammet att de retorikkonsulter som nu utbildas på Södertörn måste skapa sin egen arbetsmarknad, och det gäller också till stor del KOLA-studenterna (även om de inte utgör samma homogena grupp) och en gång språkkonsulterna. En av utgångspunkterna för KOLA är ju också att arbetslivet förändrats och att traditionella yrkesroller måste omprövas. Tanken är att studenterna ska rustas för att gå igenom sådana processer.

Fem projekt genomfördes under vårterminen: Forskningsverket Vinnova fick förslag på hur omhändertagande av forskningsresultat skulle kunna gå till, Stockholms Filmfestival fick hjälp med hur volontärers erfarenheter kan tillvaratas på ett bättre sätt, Idrottshögskolan fick konkreta tips på hur de kan arbeta vidare med att stärka identite-

ten hos de hälsopedagoger de utbildar, IT-företaget Front fick hjälp med hur de kan underlätta det informella lärandet på arbetsplatsen och Arla fick förslag på hur de kan förändra sin utbildning Arlaskolan så att den passar bättre för butiker som Statoil och 7 Eleven. Projekten redovisades dels för uppdragsgivarna, i den form som passade uppdraget (exempelvis en som policy, ett muntligt föredrag eller en enkät med tillhörande handledning). Till oss lärare skrev grupperna projektrapporter där de också redogjorde för hur de använt de ämneskunskaper de tillägnat sig under de olika delkurserna.

Arbetsformerna under kursen präglades av dialog, i – åtminstone vad jag tror – högre utsträckning än vad som gäller på flertalet utbildningar. Delvis hänger detta ihop med att den första kullen endast bestod av 13 studenter. Delvis hänger det ihop med att det faktiskt är studenterna som står för integreringen och koherensen under kursen. De har därför ett stort behov av att reflektera över detta och som lärare får man nog ibland dra ner på ambitionen att gå igenom ett visst pensum och i stället delta i samtal som kopplar till de andra delkurserna och till de planerade projektarbetena. Gruppen präglas också av de undervisningsformer som används på de olika delmomenten, vilket gör att man som lärare blir uppmuntrad att pröva nya sätt att arbeta. Den grupp som gick under våren tog exempelvis starkt intryck av ett seminarium vid Pedagogiska institutionen där en teknik för dialog-samtal diskuterades. Här finns alltså möjlighet att inte bara få syn på sitt eget ämne utan också se sin och sin institutions undervisningskultur med nya ögon.

En intressant fråga är om kursen i framtiden kommer att, eller bör, bli mer integrerad till sin struktur. Förmodligen kommer de olika delkurserna successivt att harmonisera mer och mer med varandra, men det får inte bli så mycket att integreringen så att säga blir serverad. Vi tänker hålla fast vid tanken på att det framförallt är projektet som binder ihop.

Jag ser fram emot att resa vidare med KOLA! Nästa termin kan bli helt annorlunda, med helt andra studenter och med de erfarenheter vi som lärare nu bär med oss. Jag är redan nyfiken på vilka projekt som kommer att genomföras då!

*Anna-Malin Karlsson är kursföreståndare för KOLA
E-post: anna-malin.karlsson@nordiska.su.se*

Retorikkonsultprogrammet på Södertörns högskola

Maria Wolrath-Söderberg
Svenska/retorik
Södertörns högskola

Numera kan man bli examinerad retoriker. Sedan höstterminen 2002 finns retorikkonsultprogrammet på Södertörns högskola. Programmet är kraftigt översökt trots att man får investera tre och ett halvt år och mycket svett. ”Det här har varit det jobbigaste och roligaste perioden i mitt liv” säger en av studenterna så långt. Utbildningen innehåller 80 poäng retorik, 40 poäng svenska med grafisk inriktning och 20 poäng medieproduktion.

När retorikkonsulterna kommer ut på marknaden om ett par år kommer de inte att hitta annonser där det står ”Retorikkonsult sökes”. Det blir istället till att skapa sin arbetsmarknad. Ändå är programmet ett svar på efterfrågan. Vi som är lärare i retorik på Södertörns högskola får ständigt förfrågningar om utbildnings-, analys- och talskri-varuppdrag som vi inte kan ta på oss. Våra utexaminerade studenter med 60 eller 80 poäng i bagaget möter också en frodig efterfrågan trots att det är ganska ofruktbart på marknaden förövrigt. Många av dem vittnar om att deras retorikutbildning räcker långt, men att de skulle ha haft nytta av kunna anlägga även en språkvetenskaplig och ibland även en grafiskt infallsvinkel, eftersom uppdragen ofta är sammansatta utifrån komplexa behov. En retorikkonsult ska nämligen kunna arbeta som talskrivare, redaktör, utredare, språk- och samhällsanalytiker mm.

I utbildningen möter studenterna retorik som en bred handlings- och kunskapsteori och som konsten att överväga. Det vi vill är att utveckla deras inre argumentation som sedan kan mynna ut i tal, texter, analyser, ställningstaganden och projekt. I början arbetar vi intensivt med praktiska tillämpningar. Studenterna får hålla ett tjugotal tal, debattera, samtala och lösa kommunikativa problem med utgångspunkt i den klassiska retoriken som talarlära. Samtidigt arbetar vi med analys och argumentationsteori. Successivt introduceras retorik som kunskapsteori och som ett verktyg för kritisk tänkande, vilket så småningom ledar fram till kurser där retoriken används som bl.a. problemlösnings- och projekthanteringsmetod. I kurser i retorikens idéhistoria förväntas studenterna utveckla sin egen teoretiska medvetenhet. Tanken är inte att de ska kunna citera Isokrates, utan att de ska använda

hans tankar för att utveckla sin egen reflektionsverktygslåda. Några områden som studenterna får arbeta med på högre nivåer är interkulturell retorik, seminarie- och mötesretorik, retorisk didaktik, retorik som handlingsfilosofi och språkfilosofi. Den svenska som ingår i utbildningen är inriktad främst mot pragmatik och språksociologi. Självklart ingår också rejäla skrivkurser samt grammatik och textanalys. Inriktningen mot grafisk form innebär dels en teoretisk fördjupning inom området och dels att en grafisk uppgift är knytten till varje skrivuppgift. Under utbildningens gång gör studenterna praktik vid fler tillfällen.

Höstterminen 2003 börjar en ny kull blivande retorikkonsulter sin utbildning på Södertörns högskola.

*Maria Wolrath-Söderberg är ansvarig för Retorikkonsultprogrammet
E-post: maria.wolrath-soderberg@sh.se*

Inbjudan till ASLA:s höstsymposium 2003 i Örebro 6–7 november

***Språk, kultur, retorik:
Språklig kommunikation i kulturellt och retoriskt
perspektiv***

Vårt språkbruk avspeglar och utformar vår kulturella identitet och kognition, vårt sätt att tänka och känna, våra värderingar och beteenden. På senare tid har den språkvetenskapliga forskningen präglats av ett ökande intresse för att synliggöra sambandet mellan tre huvudbegrepp: *språk*, *kultur* och *retorik*. Muntliga och skriftliga kommunikationsmönster i både vardagliga situationer (t.ex. informella möten, telefonsamtal m.m.) och institutionella miljöer (t.ex. politisk diskurs, affärskommunikation m.m.) har undersökts för att kartlägga och analysera inomkulturella och utomkulturella aspekter av konvergerande respektive divergerande mänskliga interaktionsmönster. Retoriken som teori och metod spelar en väsentlig roll i iakttagandet och undersökningen av förhållandet mellan det skrivna och det talade ordet, mellan privata/offentliga roller och språkbruk, mellan bemyndigande och manipulerande kommunikationsstrategier, mellan vardagligt och konstnärligt språkbruk (musikaliskt språk, bildspråk), mellan traditionsbundna och banbrytande kulturella konventioner, mellan källspråk och målspråk beträffande översättningens avsikter och utfall.

I årets symposium vill vi ge forskare vars intresse ligger i skärningspunkten mellan språk, kultur och retorik en möjlighet att träffas för att byta idéer och synpunkter. Bidragen kan avse hela temat eller vara inriktade mot teoretiska eller empiriska aspekter såsom språkets retorik och retorikens språk, tvärkulturella eller mångkulturella kommunikationsmönster, specifika och blandade retoriska strategier i olika typer av diskurs. Ni är välkomna med föredrag baserade på olika teoretiska angreppssätt och tvärvetenskapliga studier inom kontrastiv lingvistik, diskursanalys, (komparativ) retorik, etnolingvistik, språkargumentation, kognitiv lingvistik, m m.

Vi har inbjudit följande talare att hålla plenarföredrag:

- **Ruth Wodak, Professor of Applied Linguistics and Chair, Department of Linguistics, University of Vienna, Austria (title TBA)**

- **Michael Hoey, Director of Applied English Language Studies Unit, Department of English Language & Literature, University of Liverpool, U.K. *Committed reading, Shallow reading, Targetted reading: Some key features of written communication revisited***

□ **Sigmund Ongstad, Professor, Faculty of Education, Oslo University College, Norway (title TBA)**

Sektioner

Symposiet kommer att innehålla sektionsföredrag. Föredragen kan presenteras på engelska eller på svenska. Välkommen att anmäla bidrag!

Det finns redan fem inplanerade sektioner:

- Kulturbetingade skillnader i ordförråd och interaktionsstilar (Koordinator: Prof. Jens Alwood)
- Samspelet mellan muntlig och skriftlig, samt mellan gammal och ny retorik i möten mellan människor och mellan kulturer (Koordinator: Prof. Jan Anward)
- Språkets, musikens och bildens retorik (Koordinator: Prof. Lennart Hellspång)
- Språkets retoriska institutionalisering - Underavdelningar: argumentationsstrategier i politisk diskurs (Koordinator: Prof. Cornelia Ilie), juridisk diskurs, journalistisk diskurs och/eller religiös diskurs
- Översättningens villkor i retorikens globaliserings- och multimedialiseringstidsålder: Teoretiska och/eller praktiska frågeställningar

Anmälan

Gör din anmälan per e-post till asla2003@hum.oru.se eller skicka in bifogad anmälningsblankett. **Senaste datum för anmälan** av deltagande och föredrag är **20 september 2003**. Abstract på högst en sida fogas som medskick (Microsoft Word) till anmälan. Ange föredragets titel och vilka audiovisuella hjälpmedel ni behöver för själva presentationen.

Närmare information om konferensen (program, betalningssätt, boende etc.) kommer att utsändas per e-post till dem som anmäler sig.

Konferensavgift

Avgiften för konferensen är 950 kronor. För ASLA-medlemmar är avgiften 850 kronor. Ange om du är eller vill bli medlem i ASLA i din anmälan.

Om du har några frågor är du välkommen att kontakta Ida Lindberg på 019-301307, Humanistiska institutionen, Örebro universitet, 701 82 Örebro.

ASLA och Humanistiska institutionen vid Örebro universitet
Cornelia Ilie   Ida Lindberg
Kajsa Andersson   Gudrun Brundin

**Jag anmäler mig till ASLA:s höstsymposium
6-7 november 2003**

NAMN:

E-POSTADRESS:

INSTITUTIONSTILLHÖRIGHET:

POSTADRESS:

*****

Jag vill anmäla ett sektionsföredrag med preliminär titel:

Abstract på högst 1 sida bifogas.

*****

ASLA-medlemskap:

Jag är redan medlem i ASLA (medlemsåret 2002/2003)

Jag vill bli medlem i ASLA - sänd mig information

(Se även ASLA:s hemsida: <http://www.nordiska.su.se/asla>)

Publikation:

Bidragen kommer efter konferensen att publiceras på sedvanligt sätt i en volym i ASLA:s skriftserie.

Sprid gärna denna information till andra du känner som kan vara intresserade av konferensen, men som inte anmält sig.

KALENDARIUM

- 13–18 juli 2003
Toronto
8th International Pragmatics Conference
Tema: Linguistic pluralism - policies, practices and pragmatics
www.uia.ac.be/ipra/.
- 22–25 juli 2003
Berkshire
The 25th Language Testing Research Colloquium (LTRC)
Tema: Learner Interfaces with Language Testing.
www.rdg.ac.uk/AcaDepts/ll/teru/ltrc2003/
- 18–22 aug. 2003
Stanford, Kalifornien
The 14th European Symposium on Language for Special Purposes: Communication, Culture, Knowledge
www.computing.surrey.ac.uk/lsp2003/
- 19–20 sept. 2003
Lund
OFTI 21 (Områdesgruppen för forskning om tal och interaktion)
Tema: Samtal i vård och omsorg
Info: Kristina.Hansson@logopedi.lu.se
- 19–21 sept. 2003
Edinburgh
2003 European Second Language Association Annual Conference
Tema: Formal and Functional Approaches to SLA
saussure.linguistlist.org/cfdocs/new-website/LL-WorkingDirs/callconf/browse-conf-action.cfm?ConfID=665
- 6–7 nov. 2003
Örebro
ASLA-symposiet 2003
Tema: Språk, kultur, retorik: Språklig kommunikation i kulturellt och retoriskt perspektiv
<http://www.oru.se/templates/oruExtNormal.aspx?id=7086&open=5606>
- 20–22 nov. 2003
Göteborg
The 10th NIC conference (Nordic Network of Intercultural Communication)
Tema: Intercultural Communication at Work
www.ling.gu.se/projekt/nic

ASSOCIATION SUEDOISE DE LINGUISTIQUE
APPLIQUE (ASLA)

Svenska föreningen för tillämpad språkvetenskap

Anvisningar för bidrag till ASLA-
INFORMATION (pappersversionen)

Sidstorlek, marginaler

Vänster- och högermarginal samt upptill: 3 cm; nedtill 3,5 cm (Alltså mindre marginaler än i detta exempel). Använd rak höger- och vänstermarginal och avstava när så behövs så att raderna blir någorlunda jämnfyllda.

Huvudet på artikeln

Se följande exempel:

Anna Andersson
Bästa institutionen
Stadens universitet

Omfång

Skriv 5–20 direkt kopierbara sidor. (Skicka alltså helst texten på papper eftersom stilen kan förvanskas om texten endast skickas elektroniskt. Principen är att texten ska vara tryckfärdig.)

Stilsort

För den löpande texten väljs rak stil. Tänk på att texten ska förminskas. Detta är skrivet i Times New Roman 14. Välj om möjligt samma eller liknande.

Radavstånd

Enkelt eller motsvarande.

Nytt stycke

Markeras med indrag (0,5).

Rubriker

Mellanrubriker skrivs i 16 punkter (ej fet) samt extra avstånd till texten före och efter. Huvudrubriken skrivs i större stil, 20 eller 22 punkter. Allt i samma typsnitt som den löpande texten.

Sidnumrering

Görs med blyerts på baksidan av arken.

Noter

Numreras löpande med upphöjd siffra samt placeras på samma sida eller skrivs ut efter hela texten, före litteraturförteckningen.

Källhänvisningar

Inuti texten hänvisas till källan med namn, årtal och sida inom parentes: (Halliday 1978:37).

Litteraturförteckning

Under rubriken Litteratur anges källorna enligt följande, gärna med så kallat hängande indrag (0,5).

Halliday, M.A.K., 1978: Languages as social semiotic. The social interpretation of language and meaning. London.

Gunnarsson, B.-L., 1999: Texten i och för organisationen. I: Samtal och språkanvändning i professionerna. Utg. Linell, P., L. Ahrenberg & L. Jönsson. (ASLA:s Skriftserie 11.) Uppsala. S. 65–86.